

прокуратури чи суду.

Законодавство закріплює вільну, добровільну участь у всеукраїнському референдумі, де гарантується таємне, особисте, однократне голосування та публічність і відкритість процесу. Для забезпечення публічності і відкритості процесу всеукраїнського референдуму Центральна виборча комісія, комісії з всеукраїнського референдуму відповідно до своїх повноважень: 1) оприлюднюють відомості про свій склад, місцезнаходження та режим роботи, про округи та дільниці з всеукраїнського референдуму; 2) забезпечують можливість ознайомлення громадян із списками виборців; 3) оприлюднюють підсумки голосування та результати всеукраїнського референдуму; 4) надають іншу інформацію у випадках та порядку, передбачених цим Законом [3].

Затверджений на всеукраїнському референдумі закон України, що передбачає внесення змін до розділів I, III, XIII Конституції України, закон України про ратифікацію міжнародного договору, що передбачає зміну території України, набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Отже, можемо дійти висновку, що мета системи прямої демократії в Україні полягає в тому, щоб громадяни почувалися відповідальними за життя й майбутнє своєї країни, де вони є останньою інстанцією, що ухвалює рішення. Механізм референдуму дозволяє всебічно обговорити та вирішити у легітимний спосіб нагальні проблеми країни як на державному рівні, так і на місцевому.

1. Никорович Б. Д. Референдум як інститут безпосередньої демократії у Швеції та Швейцарії. досвід для його покращення в Україні. Харків, с. 35-38.

2. Бакумова Т. І., Гудзь, М. І. Конституційне право: підручник. Харків, 2019. 484 с.

3. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 1135-IX. Ст. 94.

Дмитро ПРИПУТЕНЬ

професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Дарина ХОЙНА

здобувачка вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ

У науковій літературі щодо поняття іноземців в Україні відсутній однозначний підхід до його розуміння. Одні автори поняття «іноземець» розуміють як іноземного громадянина – громадянина іншої держави; другі допускають іноземне походження осіб без громадянства, проте розмежовують їх з іноземними громадянами за правовим статусом; треті застосовують комплексний термін, який включає всіх осіб, які не є громадянами України, проте потрапляють під її територіальну юрисдикцію, тобто іноземних громадян та осіб без громадянства. Ця концепція превалює в більшості правових систем.

В Україні проблема визначення поняття «іноземець» вирішена в ст. 26 Конституції України через вживання словосполучення «іноземці та особи без громадянства», тобто через розмежування цих понять [1]. Біженці, закордонні українці та іммігранти в Україні можуть перебувати на території України лише як громадяни іноземних держав або особи без громадянства, а їх правовий статус залежить від того, до якої категорії вони належать [2, с. 640].

Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначено Конституцією України, законами України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про імміграцію», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», «Про прикордонний контроль», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» та іншими нормативно-правовими актами України, а також нормами міжнародного права,

що містяться в Загальній декларації прав людини 1946 р., Міжнародному пакті про громадянські й політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі в Гельсінкі 1975 р., Конвенції про правовий статус біженців від 28 липня 1951 р., Конвенції про правовий статус осіб без громадянства від 28 вересня 1954 р., міжнародних угодах щодо прав та обов'язків фізичних осіб у конкретних правовідносинах.

У науково-практичному коментарі Конституції України щодо її ст. 26 слушно стверджується, що ця стаття присвячена правовому статусу іноземців та осіб без громадянства, його специфіці [3, с. 560], який визначається внутрішнім законодавством держав з урахуванням їхніх міжнародних зобов'язань. Разом із тим у контексті цієї статті проблемним питанням науки конституційного права постає неоднозначність тлумачення конституційно- правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Особливості конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства обумовлюються його змістом, який включає їх правосуб'єктність, конституційні принципи, права, свободи й обов'язки та їхні гарантії, деякі додаткові спеціальні права й обов'язки для окремих категорій іноземців та осіб без громадянства, що постають із тимчасового правового зв'язку з державою їх перебування.

Правові статуси іноземних громадян та осіб без громадянства є самостійними категоріями, тому структуру конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства складають окремі самостійні взаємопов'язані статуси: 1) конституційно-правовий статус іноземних громадян; 2) конституційно-правовий статус осіб без громадянства; 3) конституційно-правовий статус біженців; 4) конституційно-правовий статус закордонних українців; 5) конституційно-правовий статус іммігрантів в Україні. Їх реалізація забезпечується встановленням відповідних правових режимів.

У «Великому енциклопедичному юридичному словнику» правовий режим визначається як певна сукупність юридичних засобів, способів, що застосовуються в певній сфері суспільних відносин та забезпечують дію правового регулювання. Правовому режиму притаманні певні особливості: 1) він встановлюється законодавством та забезпечується державою; 2) правовий режим особливим чином регламентує певні сфери суспільних відносин, виділяючи суб'єктів та об'єкти права; 3) він є специфічним порядком правового регулювання, що складається із сукупності юридичних засобів, спрямованих на досягнення певної мети, і характеризується певним їх співвідношенням; 4) в основу правового режиму покладено той чи інший спосіб правового регулювання – заборону, дозвіл чи позитивне зобов'язання [4, с. 29-36].

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що співвідношення цих понять які різних, проте взаємопов'язаних правових категорій у конституційному праві України полягає в тому, що конституційно-правовий статус іноземних громадян, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів в Україні як встановлена нормами матеріального права сукупність їхніх прав та обов'язків і гарантій їх забезпечення є статикою правового регулювання положення цих осіб в Україні.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 38, ст.160.

2. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. Київ: *Реферат*, 2017. 640 с.

3. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм. Київ: Юридична фірма «Салком»; *Юрінком Інтер*. 2015. 560 с.

4. Денисов В. Н. Статус міжнародних договорів у Конституції України. *Вісник академії правових наук*. 2014. №1, с. 29-36.